

HOOFDSTUK EEN

Ze was een flirt, Victorine. Vroegrijp. Onstuimige krullen, een klaterende lach die alles overstemde – de huisconcerten bij haar ouders, de jaaropening op school. Vic trok de aandacht. Geen jongen uit de wijde omtrek die niet op zeker moment verliefd op haar werd.

Meneer en mevrouw namen de opvoeding van hun enige, vurig verlangde kind zeer serieus. Piano- en tekenlessen, hockey, tennis. Franse au pairs die Vic enkel in hun moerstaal dienden aan te spreken. Er stond zelfs een poosje een dwergpony in de schuur, maar die rook nogal.

Erg zorgzaam waren ze niet. Ze hadden zo hun bezigheden. Mevrouw was druk met bestuurs- en verenigingswerk – ze was een geducht voorzitter van Arbeid Adelt, wee je gebeente als je die in vergaderingen tegensprak – en stapelde ook in kerkverband de taken op een; zonder haar hadden we hier nooit iets van een koortraditie gehad. En meneer, tja. Overdag bij de rechtbank, 's avonds op de sociëteit. Zijn idee van vaderschap was het zaterdagse wandelingetje met Vic naar de tabakszaak waar hij zijn cubanen kocht. Als hij dan een relatie tegenkwam hing ze veeleld aan z'n mouw en wachtte op haar ijsje.

Vic rebelleerde, daar kon je op wachten. Het gymnasium kostte

geen enkele moeite – benijdenswaardig, zo snel als die leren kon, het kwam haar gewoon aanwaaien. En ze had volop sjans. Aan verkering deed ze niet, ze vlinderde naar lieve lust. Toen het ons begon op te vallen dat ze 's middags wel erg lang nableef in het lokaal van Tieleman, de jonge invaller bij Grieks, haalde meneer haar subiet van school en dwong hij het alfa-examen via thuis-onderwijs af. Als Vic goed geleerd had bracht hij haar soms naar een feestje, waar ze dan prompt het toilet in dook om met diep decolleté en filmsterrenlippen weer tevoorschijn te komen. Wij weken uiteen, vol ontzag, totdat een van de jongens haar een drankje durfde aan te bieden. Zelf waren we nog zo bleu.

Vic was nog niet geslaagd – zesjes en zevens, ze had zoveel beter gekund – of de volgende crisis diende zich aan: ze wilde naar de kunstacademie. In Amsterdam. De kunstacademie! Ze kon best aardig tekenen, maar wat was dit nu weer voor bevlieging? Meneer was faliekant tegen: Vic moest naar zijn alma mater in Leiden en dan gewoon bij het corps, net als iedereen. Dat nóóit, brulde Vic, die kakboel, over haar lijk – lelijke scènes aan de eettafel, ook als er bezoek bij was. Reuze pijnlijk allemaal.

Na weken van strijd wist mevrouw de kemphanen tot een compromis te bewegen: Amsterdam was akkoord, maar dan voor een echte studie. Engels kwam altijd van pas. Dat tekenen moest maar een hobby blijven.

Alles leek tot bedaren gekomen, tot ons een kleine twee jaar later ter ore kwam dat Vic was gevallen voor een Amerikaanse muzikant, een soort rockfiguur met wie ze naar de VS wilde emigreren. Ze waren samen langsgekomen om meneer z'n toestemming te vragen, of liever: om hun vertrek aan te kondigen, want het was meteen duidelijk dat die vent zich nergens wat van aantrok, met z'n viezige lange haar. Hij zette binnen niet eens zijn zonnebril af.

Meneer en mevrouw hadden er bepaald geen fiducia in, maar wat konden ze doen? Vic was eenentwintig, volwassen en verliefd. Die liet zich niet tegenhouden.

Ze belandde in het souterrain van die man z'n ouders, in een achterbuurt van Baltimore. Doodsimpele lui. Pa loodgieter, ma moddervet. Een verschrikking. En meneer de gitarist was geen avond thuis. Altijd aan het optreden, maar een beetje behoorlijk geld binnenbrengen ho maar. Vics wekelijkse telefoontjes naar huis werden allengs wanhopiger, zeker toen er een baby op komst was.

Het was een forse blamage. Meneer zweeg in alle talen, maar mevrouw liet zich af en toe even gaan tijdens de bridge op maandagmiddag. Vreselijk vond ze het. Ze maakte zich zo'n zorgen. Het was voor het eerst dat ze iets van kwetsbaarheid toonde, en het bridgen werd er een stuk aangenamer van, dat moet gezegd. Pinnige opmerkingen over de spelregels bleven voortaan achterwege.

Natúúrlijk steunden ze hun dochter. Er moet heel wat zijn overgemaakt, al noemde mevrouw geen bedragen. Na een naar verluidt zware bevalling in een armetierig ziekenhuis kregen we polaroids te zien van een ernstig, blond meisje, een dotje. Emma heette ze.

Ergens tijdens Vics tweede zwangerschap ging het fout. Wat wij hoorden: op kerstavond zit ze aan de dis met die schoonouders en nog wat andere lui, en de gitaargod verschijnt maar niet ten tonele. Uiteindelijk belt hij naar huis en meldt doodleuk dat ze niet met eten hoeven te wachten. Hij is verliefd op een ander.

Nou!

Daar zat Vic, zwanger en met peuter, alleen tussen de plebejers. Haar grens was eindelijk bereikt.

Terug in Den Haag trok ze voorlopig weer bij haar ouders in. Het kinderbedje werd van zolder gehaald, en alles werd vergeven dan wel toegedeekt. De gelederen sloten zich – van nu af aan vormden de Van Lookeren Campagnes één front. In het voorjaar begon Emma op het peuterschooltje. Haar taalachterstand haalde ze zo in, maar het bleef een verlegen kind, een beetje onpeilbaar.

Vics tweede werd fluks en probleemloos geboren op een stralende dag in juli. Weer een meisje: Charlotte, vernoemd naar een oudtante. En wat denk je? Preciés Vic! Van die grote, ondeugende ogen... Moeders houdt uw zonen binnen, grinnikten wij, maar daar kon de familie niet om lachen.

De Amerikaan vertoonde zich niet. Of werd hij geweerd? Meneer zorgde er met hulp van een advocaat ter plaatse voor dat hij Lotje erkende, zodat ook zij haar vaders achternaam zou krijgen – Vic wilde coûte que coûte elke schijn van een bastaard vermijden. Toen ze een eigen woning vond – best een aardig huurhuisje nog, niet te ver uit de buurt – kwamen er twee naambordjes op de deur: Victorine van Lookeren Campagne, en daaronder Emma en Charlotte Peeters. Heel modern allemaal. Meneer en mevrouw hadden haar liever thuisgehouden, maar Vic stond op haar zelfstandigheid.

Ze was veranderd, Vic. Haar krullen waren eraf, ze kleepte zich bescheiden. Een van ons tipte haar over een baantje op het secretariaat van het danstheater, dat ze zodra de meisjes oud genoeg waren uitbreidde van twee naar vier dagen per week. Verder isoleerde ze zich nogal. Zelfs op het schoolplein hield ze afstand. De vaders werden weer allemaal verliefd, maar Vic duldde voorlopig geen man in huis. Ze leefde voor haar dochters.

Tja, en toen die tragische finale. Hoewel. Misschien was het een zegen. Lotje was nog geen jaar oud toen de Amerikaan verongelukte. Naar verluidt reed hij 's nachts met wat kompanen in een busje over de snelweg en scheurden ze zo van een open brug af. Ridicuul. Dat er drank en god weet wat nog meer in het spel was laat zich raden. Vic miste de begrafenis – wij hoorden er tenminste niks over.

Meneer heeft nog veel moeite gedaan om het rechtmatige erfdeel van de meisjes los te krijgen. Een schijntje uiteraard, het verdween geruisloos in de studiepotes die hij al bezig was voor ze op te bouwen. Het ging hem om het principe.



Emma had twee versies: een korte voor in de klas en een langere voor kinderen die met haar mee naar huis kwamen. Dat gebeurde niet zo vaak. Na school was ze graag alleen. Lot had meestal wel een vriendje of vriendinnetje over de vloer, en met sommigen klikte het zo goed dat Emma een tijdje meespeelde met de Playmobil of de Sindy's, maar het liefst zat ze op haar kamer. Aan haar bureau tekende ze huizen op wielen, volle campers met stapelbedden voor de kinderen en een zwembad op het dak. De vaders zaten achter het stuur. Ze hadden snorren als Jan van Jans. De moeders kookten of maakten zich mooi aan de kaptafel – die waren het leukst om te tekenen.

Bij goed weer ging Emma naar buiten met een handje boerderijdrop in haar broekzak en klom ze in de boom aan de overkant van de straat, of ze speelde het wereldkampioen-

schap tennisbalgooien tegen het muurtje van het grote huis van de tandarts op de hoek. Hij merkte er niks van, het grijze gaas voor zijn ramen bleef altijd gesloten. ‘Dit wordt een goeie serie,’ becommentarieerde ze het spel. ‘Ladies and gentlemen, ik denk dat we de vijftig halen. Let’s go!’ Bij bordspelletjes lekte haar wedijver al na één potje weg en haakte ze af, ‘Slap’ vond Lot dat, ‘echt flauw’, maar mama was ook zo, die vond spelletjes een crime. Van het muurtje kon Emma niet verliezen: als de bal weg stuiterde paste ze snel de regels aan. Ze speelde door tot Lot haar kwam halen. Als mama thuis was moesten ze tafeldekken.

Af en toe ging ze uit spelen. Bij Sacha was het leuk, en bij Kim. Maar als je een paar keer bij een meisje thuis was geweest moest je haar ook terugvragen. Dan vertelde Emma alles, alles en meer – ze wist maar zo weinig dat het verzinnen vanzelf ging.

Het begon bij de naambordjes. Kijk, zei ze als ze het touwtje met de sleutel van haar hals haalde en de deur opendeed: zij en Lot heetten Peeters, maar je zei Pieters en niet Peters, want het was de achternaam van hun vader en die was Amerikaans. Hun vader kon heel goed gitaar spelen, hij was beroemd en gaf ook een keer een show in Nederland, in de tent van *Stuif es in*. Het was propvol, helemaal uitverkocht, maar mama stond vooraan bij het podium in een mooie jurk. Toen de Amerikaan haar zag wilde hij meteen met haar trouwen. Hij nam mama mee naar Amerika. Ze woonden in een kelder, een gezellige kelder met een pluisjeskleed en een draaiende leunstoel. Ze aten pannenkoeken voor het ontbijt en er waren overal McDonaldsen. Mama leerde zo goed Engels dat Emma in de buik het vanzelf ook leerde,

daarom kon ze nog steeds alle tv-programma's verstaan. Echt niet, zei het vriendinnetje dan, die zijn gewoon met ondertitels. Echt wel, zei Emma en ging haar snel voor naar de keuken, waar de gast zich erover verbaasde dat ze zo maar alles mochten pakken. Wat een geluk voor Emma, dat haar moeder werkte.

Soms pakte Emma mama's paspoort uit haar bovenste bureaula: kijk, wees ze op de stempels, Baltimore, USA. Maar de grootste troef was de klim naar zolder voor het babyalbum. Aan het eind van de middag kon dat niet meer, dan kon mama thuiskomen en zij vond de zolder gevaarlijk voor kinderen. Lot had Emma een keer betrappt, maar gezworen om niets te zeggen als Emma ook Lots geheimen voor zich hield: de vaas die was gebroken bij het voetballen in de kamer, de lippenstift die Lot had gemold door hem te hard op haar lippen te smeren. Mama dacht dat ze die op kantoor was kwijtgeraakt.

Het witte zolderluik zat verborgen in het plafond. Met de lange stok uit de gangkast kon Emma zelf het haakje open frunniken, waarop de trap kreunend naar beneden stortte, met een knal aan het eind. Emma ging als eerste en stak als ze boven was haar hoofd door het luik: 'Je valt echt niet!' Ze was thuis zo anders dan op school. Thuis durfde ze dingen.

Onder de balken – Emma hoopte altijd op grote spinnenwebben – haalde ze uit de bruine koffer met gespen het album tevoorschijn. Ze bladerde snel langs haar eigen blote billen en eihoofd met rode stip – een ooievaarsbeet heette dat, en zij had vroeger echt een enorme. Ze begreep niet waarom mama zei dat ze zo'n mooie baby was. Alleen de foto waarop ze in een wipstoeltje naast een taart met één kaarsje zat was wel leuk.

Mooier waren de foto's van mama die een beetje op Daisy uit *The Dukes of Hazzard* leek, met van die heel korte spijkerbroekjes, alleen had mama meer krullen. Emma's vader had lang recht haar en hij droeg lange jassen en puntlaarzen, zoals alle mannen in Amerika. Op een paar foto's zag je hem gitaar spelen, en er zaten knipsels en kaartjes voor zijn shows in het album. The Jeff Peeters Rock Experience. Het leek op *Toppop*, had mama gezegd: de hele zaal stond te swingen.

En waar is hij nu, wilde het vriendinnetje dan weten, waarop Emma een korte stilte liet vallen. Dood, zei ze. En wachtte de schrik in de ogen van de ander af.

Als het auto-ongeluk haar verveelde gaf ze papa een erge ziekte, zoals kanker, of ze liet hem uit het raam van een wolkenkrabber vallen. Op school circuleerden verschillende versies, maar als iemand haar daarop aansprak wist ze zich er altijd uit te redden, desnoods met tranen. Ze had niet gejoekt. Haar vader was echt dood. Ze wisten toch dat ze alleen met haar moeder en haar zusje woonde.

Eén keer liet ze papa door een boef op straat neersteken met een mes. Ze wilde opscheppen tegen Cheriëtte, die met vijf broers in Scheveningen woonde en met jongens durfde te vechten. Cheriëtte geloofde haar meteen, maar Emma schrok zelf zo dat ze bij het avondeten buikpijn kreeg en later in bed niet meer kon stoppen met huilen en 'sorry, sorry' zeggen.

Mama hoorde het. Ze kwam bij Emma zitten en ze was niet boos, ze troostte. Het was de eerste keer dat mama ook om papa moest huilen, en de eerste keer dat ze meer over het ongeluk vertelde. Ze vertelde hoe papa met zijn vrien-

den in een blauw busje op weg naar huis was toen er een vrachtwagen met felle lichten keihard op ze afreed. Dat het te laat was om te remmen, dat het busje en de vrachtwagen op elkaar botsten en in een rivier gleden en dat er niemand meer bovenkwam. Dat het helemaal niemands schuld was en dat papa als hij nog geleefd had zeker vaak naar Nederland zou komen, omdat hij zoveel van Emma en Lotje hield.

Mama vroeg of Emma haar babyalbum wilde bekijken, dan kon ze zien hoe lief papa geweest was. Emma verzweeg hoe vaak ze het al gepakt en beduimd had, en mama maakte de klim. Ze kon het veel sneller dan Emma.

Samen bekeken ze alles, elke foto, elk papiertje, en mama las voor wat ze er in kleine krullettertjes bij had geschreven. Het meeste was nieuw voor Emma, want ze kon mama's handschrift niet goed lezen.

‘10 april: wat drink je al goed!’

‘3 december: Jeff blij – vermelding in *Baltimore Sun*!’

De volgende ochtend was Emma bleek van het korte slapen, maar ze voelde zich groot en rustig vanbinnen. Haar vader werd een engel op haar schouder. Ze hield een spreukeurt over de elektrische gitaar en wilde het een tijdje zelf gaan spelen, maar mama zei dat dat heel duur was en ze zat al op blokfluitles.

Het fotoalbum bleef voortaan beneden, tussen de andere in de kast. Lot vond de man met de puntlaarzen een beetje eng.



‘Emma! Dat treft,’ zei Van Rijnbeek in de hal. ‘Heb je even een momentje?’

‘Dag,’ zei ze argwanend, en hield onder aan de trap stil – dit kwam niet uit nu, wat had hij? Haar planning verdroeg geen oponthoud: tram, cadeautje kopen op het station, trein, tram, maximaal anderhalf uur bij Luuk en dan weer terug. Om zes uur moest ze bij mama zijn, want anders.

‘Paar kleine dingetjes,’ zei Van Rijnbeek en stampte zijn rubberlaarzen uit op de mat. De damp sloeg van z’n wandel-jack. Achter zijn metersbrede zwarte paraplu kwam Beer de bouwier tevoorschijn – droevige ogen, kletsnatte vacht.

‘Allereerst: hohoho, very merry Christmas,’ spotte Van Rijnbeek. Stef, hij wilde Stef genoemd worden. ‘Wat een misère. Moeder de vrouw kan het niet aan, die ligt nu al met een ijszak op het hoofd op de sofa. Maar we moeten er weer doorheen, nietwaar. Kerst hou je niet tegen. Oké! Voor ik het vergeet.’ Hij overhandigde haar een goudomrande envelop. Ze herkende het logo van zijn bedrijf. ‘To All Residents,’ stond er in zwierige vulpenletters op geschreven.

‘Even rustig doorlezen, krabbeltje ter akkoord en dan terug naar mij,’ zei hij. ‘Formaliteitje. Dat dakonderhoud dat ik in de herfst al aankondigde, het heeft even geduurd maar het is zover hoor, Henk en z’n mannen zijn beschikbaar en meteen in het nieuwe jaar gaat het van hoppakee. Ik zeg altijd: voorkomen is beter dan genezen. En Lydia krijgt eindelijk haar dakterras.’

Emma kromp ineen. Een verbouwing. Alweer. Ze waren net klaar. Mannen in overall hadden het trappenhuis geverfd en buiten de verf van de kozijnen staan branden op een in groen gaas verpakte stellage. Maandenlang was het